

Felcím: Sajtóapostolból apostolutód (16. rész)

Cím: A Képes Biblia siker és csempészáru

Alcím: Szerdahelyi Csongor beszélgetése Huzsvár László (1931-2016) nyugalmazott nagybecskereki megyéspüspökkel 2012-ben

– A ma is megjelenő Hitélet nem tudományos folyóirat, hanem közérthető képes újság, amely hittani, egyháztörténeti ismereteket, a helyi és a világegyház híreit tartalmazza. A példányszám alakulásáról már beszéltünk, de az oldalszám változásairól nem.

– Az első nyolcoldalas lapocskát hamarosan 16, majd 32, végül 36 oldalas, vallási életet elmélyítő folyóirattá duzzasztottuk. Komáromi Borbála munkatársammal, a későbbi segédszerkesztővel mindaddig fő és felelős szerkesztőként gondoztam, mígnem 1988-ban püspökké történt kinevezésemet követően felkértem Harmath Károly atyát az Agapé Kiadó igazgatóját a szerkesztés folytatására.

– Az előbb említette, hogy a Hitélet példányszáma túllépte a tizenkilencezret is. Ebből mennyi fogyott a Vajdaságon kívül, Magyarországon és más országban?

– Az említett példányszám egyharmadát külföldi olvasóinkhoz jutattuk el: Magyarországra, Felvidékre, Erdélybe, Németországba, Belgiumba, Svédországba, az Egyesült Államokba, Kanadába, sőt Grönlandra, Izlandra, Dél-Amerikába és Ausztráliába. Egyszóval: amerre a munkát kereső bácskaiak és bánágiak eljutottak, mindenhol olvasni kívánták szűkebb pátriájuk híreit. Az előfizetés megoldásához leleményesnek kellett lennünk. A nyugati országokból folyószámlánkra csordogáltak az összegek. Magyarországról és a vasfüggöny mögötti térségből ún. intenciós megoldások segítségével gyűjtöttük pénztárunkba az előfizetéseket. Nyugati búcsújáróhelyekről, így pl. Mariazellből az ott felszaporodott miseintenciókból többször több ezret kértünk. Az értük járó összeget szerkesztőségünk kapta kézbe. Ezeket a miséket kijelöltük elvégzésre magyarországi, erdélyi, felvidéki és más külföldi plébános előfizetőinknek. Így megfelelő ellenőrzés mellett biztosított volt elvégzésük. A magyarországi és a keleti országokból a megrendelők az előfizetés összegének megfelelő pénzt annak a plébánosnak adták át, aki a címükre megrendelte szerkesztőségünkől folyóiratunkat. Megjegyzem, hogy a bácskai és a bánági hívek is engedélyt adtak plébánosuknak, hogy az általuk kívánt intenciókat külföldi papokkal végeztessék el. Így az úgynevezett valuta-intenciók száma gyarapodott, s ily módon plébánosuk közvetítésével sokan megrendelheték és olvashatták a *Hitéletet*.

Közcím: **A Hitélettel kalandosan a vasfüggöny mögé**

– Kellett némi találékonyság ahhoz, hogy a lap eljusson a kommunista országokba.

– Találékonyságunk segítségével egyre nagyobb számban megrendelhetők, előfizethetők és olvashatták lapunkat a vasfüggöny mögötti hívek. Hét–nyolc éven át megoldásunk nagyszerűen működött a Kárpát-medencei szomszédok irányában. Azonban a magyarországi Állami Egyházügyi Hivatal, élén Miklós Imrével ráébredt megoldásunk nyitjára, és a vajdasági egyházügyi bizottságnál tiltakozott a Vajdaságból Magyarországra irányított vallási propaganda ellen. Ismertté vált előttem, hogy a kommunista országok egyházügyi vezetői évente találkozókat tartottak. Hamarosan együttesen tiltakoztak a Jugoszláviából hozzájuk beáramló vallási propaganda ellen. Közösén kérték fellépést a *Hitélet* és általában a vallási kiadványok további Magyarországra történő postázása ellen. Megjegyzem, hogy öt köztársaságból és két tartományból álló országunk mindegyikének külön vallásügyi bizottsága volt. Elsőnek a vajdasági postaigazgatóság közölte szerkesztőségünkkel, hogy a Kárpát-medencei szomszédok irányába nem adhatunk fel egyházi jellegű postai küldeményt.

– Mihez kezdtek ez után, mert a lap valahogy továbbra is eljutott Magyarországra?

– A megcímezett postaküldeményeket a szerb köztársasági postaigazgatóság területére vittük át feladásra. Elképzelésünk két hónapon át sikeresnek tűnt. Azonban hamarosan a belgrádi posta sem vállalta küldeményeinket.

– Megkísérelte-e a szerkesztőség, hogy a horvátországi postán adja fel a küldeményeket?

– Igen, a megcímezett csomagokat zsákokban a zágrábi jezsuitákhoz küldtük át vagonárként. Ott a jezsuiták saját folyóiratuk feladó pecsétjét ütötték csomagjainkra. Így fél évig eredménnyel továbbítottuk kiadványainkat Zágrábból. Sokat segített egy Franjo nevű jezsuita laikus testvér. Mikor Zágrábban is letiltották a postázását, elkezdtük Szlovénia területére, Bernád József lendvai plébános címére. Újabb fél éven át a lendvai plébánia bélyegzője rejtette kiadványainkat. A nyugati országok megrendelői címére továbbra is ötszáz példányt postáztunk.

– Ezek szerint a szövetségi állam szinte valamennyi köztársaságát körbejárták. Szellemes megoldás volt. Legyetek ravaszok, mint a kígyók, de szelídek, mint a galambok, Jézus adta a tanácsot.

– A romániai és szlovákiai címzésekkel még több baj volt. Az ottani hatóságok – természetesen a címzett tudta nélkül – ráírták küldeményünkre, hogy a címzett nem veszi át, és mindet visszapostázták Újvidékre. Így később a példányszám visszaesett 14–15 ezerre. De nem kellett félnünk, hogy lapunk anyagi okok miatt megbukik.

– **A lap indulásakor és a későbbiek során kereste-e a kapcsolatot magyarországi szerzőkkel, volt-e együttműködése a magyarországi katolikus sajtóval, például az Új Emberrel és a Vigíliával?**

– Indulásunkkor, 1963-ban elsősorban a zágrábi horvát testvérnapokkal működünk együtt. Néhány év elteltével felkértem szerkesztőségi munkatársnak Komáromi Borbálát, aki 1988-ig maradt mellettem; előbb Verbászon, majd Újvidéken. A horvát lapok szerkesztőségeinek hozzájárulásával magyarra fordította az alkalmasnak vélt szöveget. A horvát szerkesztőségek viszont ötleteiket az olasz katolikus sajtótól vették át. Néhány év múlva, amikor a *Hitélet* már egyre ismertebbé vált Magyarországon, meglátogatott Saád Béla és Péntes Balduin, az Új Ember vezetői. Szoros együttműködés azonban nem alakult ki köztünk.

Közcím: Az Agapé kiadó nagy lendülettel haladt...

– **A folyóirat kiadása mellett szerkesztőségüknek más kiadványai is voltak?**

– A *Hitélet* megjelentetése előtt 1960-ban Zvekanović püspök úr a bácskai papság ajánlására fölkerít, hogy szerkesszek egy népies jellegű - ima- és énekeskönyvet. Ez is *Hitélet* címmel jelent meg. Az összeállítást megszerette a bácskai-bánsági magyar hívő közösség. Kapcsolatba léptünk P. Fernand Lelotte belgiumi jezsuita szerzővel, *Beszélgetés a Mesterrel* címmel kiadtuk az általa szerkesztett imakönyvet is. A *Hitélet* imakönyv nyolc kiadást ért meg, legutóbb 2009-ben bővített tartalommal adta ki a beleegyezésemmel Harmath Károly ferences atya Agapé Kiadója. A *Hitélet* imakönyv népénekes melléklettel és a szentségi élet megújult liturgiájának magyarázatával szerte Magyarországon is a hívek közkedvelt imakönyveként vált ismertté. Idehaza a Szabadkai és a Nagybecskerekai Egyházmegye hivatalos ima- és népénekes könyveként szerepel.

– **Kalendáriumot adtak ki?**

– Igen, *Katolikus Kincses Kalendárium* címmel, 1969-től. Úgy fogtam hozzá, hogy magam elé képzeltem a katolikus sajtó nélküli családi könyvespolcokat. Ennek hiányát szándékoztam pótolni. A *Katolikus Kincses Kalendárium*ban hittani, továbbá keresztény erkölcsre tanító témákat dolgoztunk fel, ideértve például a krisztológiát, a megújuló liturgikus élet útmutatásait. Természetesen mindig a zsinat irányvételét követve. Így az évek során

értékes témasorozat került olvasóink családi könyvtárába. Az első négy-öt évben sikerült feltornászni a példányszámot 11–12 ezerre, nem sokkal később a tizenhatezres csúcst is elértük. Ezzel az ateista szerkesztésű, szintén évkönyvként kiadott *Népnaptárt* sarokba szorítottuk. Az legfeljebb négyezer példányban jutott az olvasók kezébe.

– Ezekben az években jelent meg szintén Jugoszláviában a Magyarországon is nagyon népszerű Képes Biblia, jellegzetes, tűzpiros kötésben. Ez is az ön nevéhez fűződik?

– Az eredetileg amerikai mű horvát nyelvű változata a zágrábi ferencesek ötletességének köszönhető. 1969-ben verbászi plébánoskodásom utolsó évében, Zorislav Lajos ferences atya felkért, hogy vállaljam el a kiadását magyar nyelven. A horvát nyelvű országos kiadását a Western Publishing International engedélyével a Zágrábi Érseki Hatóság nyerte el azzal, hogy a Jugoszláviában élő, bármely nyelven beszélő katolikusok számára lefordítható. Ennek alapján látott napvilágot magyar nyelven is. Imprimaturt a Szabadkai Egyházmegyei Hatóságtól kaptam. Erre a kiadvány szentírási jellege miatt volt szükség. Az első ötezer példányt verbászi plébánosként én adtam ki. Elképesztő gyorsasággal elfogyott. Ezt követően beleegyezésemmel öt-hat újabb kiadást a bánági apostoli kormányzóság, illetve Tietze Jenő nagybecskereki plébános jelentett meg, de immár alkalmanként 25–30 ezer példányban. Következő kiadását már Harmath Károly ferences nyomatta, ismételten több ezres példányban. A későbbiekben szlovén, macedón, szerb, szlovák, cseh és ukrán nyelven is útjára bocsájtotta az Agapé. Magyar nyelvű szövegét a Békés–Dalos-féle Újszövetségből válogattam. Az ószövetségi részhez ugyanezt a munkát dr. Géczy Tibor, bánági általános helynök végezte el.

– Van-e hozzávetőleges adata, hogy a Képes Biblia hány ezer példányban került kiadásra?

– Megközelítőleg sem tudok pontos választ adni. A fentebb említettek alapján feltehetően több százezer példány jutott el belőle Magyarországra. Szállítása, helyesebben postázása nagyüzemi módon folyt. Felvidékre, Erdélybe és természetesen Magyarországra elsősorban a tőlünk oda látogató hívek szállították, hogy ott értékesítsék. Csomagokba rejtetten több példányt átcsempészték a határon. Odaát jó pénzért bármely plébánián megvásárolták tőlük. Vámvizsgálat alkalmából beutazóinktól azt kérdezték a vámtisztviselők, hány példány *Hitéletet*, *Képes Bibliát*, *Katolikus Kincses Kalendáriumot* pakolt csomagjába? Mindegyikből egy-egyét engedtek át a határon. A román vámosok idevonatkozó kérdezősködése így hangzott: Van-e az ön csomagjában fegyver, Képes Biblia, pornóirodalom?

– Szépen összeházasított kérdéscsomag. Ezek voltak a szocializmusra

legveszélyesebb importcikkek?

– Igen. Jót derültünk az így kialakult helyzeten. Egy azonban bizonyos, hogy sok ateista családban is a *Képes Bibliát* lapozták a gyermekek mesekönyv helyett. Alapvető bibliai ismeretekre nem is kellett tanítani őket, ha édesapjuk tudta nélkül netán elvitte hittanra valamelyiküket a nagymama.

– **Megjelentettek-e az említetteken kívül más könyveket is?**

– A hetvenes évek elején felkeresett Török Jenő piarista atya, aki a Bécsben a magyar *Opus Mystici Corporis* kiadónak, vagyis az OMC-nek és a Szolgálat című folyóiratnak volt a vezetője. Ő nem utazhatott Magyarországra, mert a Rákosi-korszak idején halálra ítélték. Mikor meglátogatott Újvidéken, közölte, hogy az OMC által már Bécsben kiadottakból, amit jónak látunk, anyagi ellenszolgáltatás nélkül megjelentethetünk. Hamarosan, talán 1967-ben kiadtuk az *Őszinte beszéd fiúkkal* és az *Őszinte beszéd lányokkal* című zsebkönyveket. Ugyanebben az évben a *Hitélet* kiskönyvtára sorozatunk részeként megjelentettük Tower Vilmos *Van Krisztusunk!* című munkáját. Török kérésére 1969-ben kiadtuk René Voillaume az *Emberek között* című Charles de Foucauld-életrajzát. Ezt megelőzően, még 1962-ben a *Hiszek* című gyermekimakönyvet jelentettük meg összeállításomban. Kiadását háromszor - négyszer megismételtük. Legutóbb 1983-ban látott napvilágot. Külön munkát igényelt részemről ellátni az olvasókat úgynevezett hitbuzgalmi füzetekkel. A hívek kérésére 1983-ban többezres példányszámban adtuk közre a *Lourdes-i kilenced* imafüzetet. 1986-ban *Páduai Szent Antal* címmel megjelentettük a szent tiszteletét szorgalmazó kis imakönyvet húszezer példányban.

Közcím: **Zarándokoltunk, mert tehettük**

– **Kicsit menjünk vissza az időben. A háború alatt még szegedi diák volt, utána vasfüggöny választotta el – az ön szülőfaluját is beleértve – Jugoszláviát Magyarországtól. Mennyire volt átjárható ez a vasfüggöny? Milyen kapcsolata maradt az anyaországgal?**

– A felszentelésem utáni években, mert anyai ágon szegedi származású vagyok, habár dédszüleim és rokonaim időközben meghaltak, vonzódásom maradt a magyarországi történések iránt. A Rákosi-kormányzat idején éveken át nem utazhattunk egykönnyen Magyarországra a szovjet blokk és a Tito közötti politikai viszály miatt. Ennek elmúltával a jugoszláv állampolgárok a hatvanas évek közepétől a világ minden országába ellátogathattak, sőt vízumkötelezettség sem létezett. Az úgynevezett el nem kötelezett országok egyik vezető egyéniségévé nőtte ki magát Tito elnök. Így minden ország elérhetővé vált a jugoszláv útlevel felmutatása esetén.

– **Tito elnök konszolidálta hatalmát a hatvanas évek elejére, s mint erről korábban már szó volt, a Vatikánnal is rendezte az ország kapcsolatait. A jugoszlávok szabadon vállalhattak munkát szerte Európában. Ekkor már természetesen Magyarországra is utazhattak.**

– Éltem is ezzel a lehetőséggel. Egy évben három–négyszer örömmel látogattam Magyarországra. Az ország bármely részében szívesen fogadtak az egyháziak. Nevem közismertté vált sajtótevékenységem miatt. Határátlépéskor a vámtisztek engem sem kíméltek, negédesen érdeklődtek, hány *Képes Biblia* rejtőzik csomagjaim mélyén, viszek-e *Kincses Kalendáriumot* és *Hitéletet* ajándékba ismerőseimnek. Kérdezősködtek, hogy kikkel vannak magyarországi kapcsolataim.

– **Nyugati országokban is bizonyára megfordult.**

– Már verbászi plébánosként zarándoklatokat szerveztem Rómába, Lourdes-ba, sőt Fatimába is. A zarándoklataink – tréfás nevén a szent turizmus – mindegyre fejlődött. A *Kompas* nevű szlovén utazási iroda nagyszerű pénzforrásnak tekintett bennünket. A legelőkelőbbben felszerelt buszokkal utaztunk, aránylag olcsón. Utazásunk során híveinknek egyféle lelkigyakorlatot tartottunk. Az egyes témák és imádságok között 20 perces beszélgetésre adtunk alkalmat. Utasaink legszívesebben a rózsafüzért imádkozták, az elmélkedések során nemegyszer jókat szundítottak. E zarándoklatok közkedvelté váltak, amikor egy-egy ilyen útnak vége volt, könnyek között búcsúztunk egymástól. Rómában részt vettünk a pápai audienciákon, és meglátogattuk a négy főbazilikát, megcsodáltuk a katakombákat. Magyarországi ismerőseim nem győztek irigykedni, mert ők akkor még nemigen utazhattak Nyugatra.

(Folytatjuk)

Képaláírás:

H_1_16resz: Többszázezer példányban készült a magyar nyelvterületet betöltő *Képes Biblia*.

vagy helyette SZÍNESBEN:

H_2_16resz

H_3_16resz:

Nagyzarándoklat 1986-ban, Kapisztrán Szent János születésének 600. évfordulóján Újlakra (Ilok), a szent elhalálozási helyére. Ekkor Harmath Károly ferences atya szervezésében a helyi plébánosok támogatásával több mint 900 vajdasági magyar jött össze buszokkal és személygépkocsikkal.

A hálaadó szentmisén készült felvételen balról jobbra: Ciril Kos diakovári püspök, Huzsvár László újvidéki esperes-plébános, Pesznyák Béla verbászi plébános és Harmath Károly OFM.